

به کارگیری مخازن سازمانی راهبردی برای ارتقای علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور

میثم داستانی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهمن ۱۳۹۷؛ ۱۸(۵۲): ۴۶۲ تا ۴۶۳

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

دانایی یکی از محورها و شاخص‌های اصلی پیشرفت و تعالی هر جامعه به شمار می‌رود. سنجش سطح دانایی به میزان تولید و مصرف اطلاعات و گسترش دانایی به دسترسی سریع و آسان به منابع علمی موثق وابسته است. منبع اصلی تولید اطلاعات و دانش جدید در واقع حاصل فعالیت‌های پژوهشی است که انجام می‌گیرد. پژوهش در هر موضوع، به هر گونه و در هر سطحی که انجام شود، تلاشی منسجم و نظام‌مند در راستای توسعه دانش موجود درباره موضوع‌های گوناگون است، بنابراین دسترس‌پذیر ساختن نتایج پژوهش‌ها از اهمیت فراوانی برخوردار است. امروزه مخازن سازمانی به عنوان یکی از ابزارها و محمل‌های نوین نشر علمی، جایگاه خود را در دانشگاه‌ها و سازمان‌های علمی و پژوهشی باز کرده و بسیاری از انواع منابع و مدارک علمی تولید شده در شکل‌ها و قالب‌های مختلف در سازمان‌ها را می‌توان در آنها یافت. با گسترش و توسعه این منابع و عرضه آنها از طریق شبکه جهانی اینترنت و نمایه شدن محتوای آنها در موتورهای جستجو، امکان دیده شدن، بازیابی و استفاده شدن مدارک و محتوای مخازن سازمانی افزایش می‌یابد و همین امر سبب افزایش ضریب نفوذ و تأثیر و همچنین بالاتر رفتن اعتبار سازمان در محیط خارج سازمانی می‌گردد. مخازن سازمانی سیستم‌های آرشیو آنلاین هستند که توسط دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی ارائه شده‌اند تا بتوانند انواع تحقیقات علمی پژوهشگران، از جمله پژوهشگران، استادان و دانشجویان را ذخیره، انتشار و حفظ نمایند. محتوای ذخیره شده مخازن سازمانی آموزش عالی شامل پایان‌نامه‌ها، مقالات مجلات، مقالات کنفرانس و سایر مقالات علمی است. مخازن سازمانی یک کانال مهم برای ایجاد دسترسی آزاد منابع دانشگاهی ایجاد می‌کنند (۱). مخازن سازمانی همچنین به عنوان کتابخانه‌های دیجیتالی مورد نیاز محققان در جستجوی منابع برای کمک به جامعه علمی در توسعه دانش خود عمل می‌کنند (۲). با توجه به هدف اولیه دانشگاه‌ها که ترویج، انتشار و حفظ دانش است. مدیریت این اطلاعات و دانش در دانشگاه‌ها یکی از ضرورت‌ها برای مدیران دانشگاهی است. دانشگاه‌ها بنا به مأموریت خود نمی‌توانند نسبت به پژوهش‌هایی که توسط اعضای هیأت علمی و پژوهشگران صورت می‌گیرد، بی‌توجه باشند. از این رو، ضروری است که پژوهش‌ها و دانش تولید شده توسط

* نویسنده مسؤول: میثم داستانی، دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی (بازیابی اطلاعات و دانش)، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. کارشناس فناوری اطلاعات، معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران. mdastani@gmu.ac.ir
تاریخ دریافت: ۹۷/۸/۹، تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۱۹

پژوهشگران دانشگاه مدیریت، اشاعه و دسترس‌پذیر شوند. بر این اساس، دانشگاه‌ها می‌توانند با به‌کارگیری مخازن سازمانی، به مأموریت خود، یعنی تولید دانش از طریق پژوهش، تحقق بخشند و با مدیریت اطلاعات منابع تولید شده در دانشگاه، به دسترس‌پذیر ساختن اطلاعات گردآوری شده بپردازند. همچنین استفاده از مخازن سازمانی در دانشگاه‌ها می‌تواند باعث ارتقای دسترس‌پذیری آزاد، تحقیقات علمی، همکاری با دانشگاه‌های دیگر و جوامع آنلاین شود و همچنین باعث ارتقای میزان رؤیت دانشگاه‌ها در سطح وب و افزایش رتبه بین‌المللی وب‌سنگی آن می‌گردد (۳ تا ۵). مخازن سازمانی به طور گسترده‌ای توسط بسیاری از مؤسسات دانشگاهی برای برقراری ارتباط و حفظ این دانش استفاده شده است. مخازن سازمانی در چند سال گذشته بسیار مورد توجه بوده‌اند. در ایران با توجه به تأکید برنامه‌های عملیاتی وزارت بهداشت بر لزوم استفاده از مخازن سازمانی استاندارد، دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران نیز به این سمت حرکت کرده‌اند و جهت باز انتشار و معرفی پژوهش‌های خود از این مخازن استفاده می‌کنند، اما با اعلام جدیدترین نسخه رتبه‌بندی مخازن سازمانی جهانی، هیچ کدام از مخازن سازمانی و دانشگاهی علوم پزشکی ایران در این لیست قرار نگرفته است، در این مورد مسئولین تحقیقات و فن‌آوری دانشگاه‌ها می‌بایست نسبت به بهینه‌سازی و ارتقای آن جدیت لازم را به خرج دهند تا بتوانند به نحو مطلوب جامعه جهانی را از انتشار پژوهش‌های خود آگاه سازند و به طبع رتبه‌های علمی دانشگاه خود را ارتقا بخشند.

منابع

1. Björk BC, Welling P, Laakso M, Majlender P, Hedlund T, Guðnason GJPo. Open access to the scientific journal literature: situation 2009. PLoS One. 2010; 5(6): e11273.
2. Chandra R, Nugroho AP, Saleh F. Evaluating Open Access Paper Repository In Higher Education For Asean Region. International Conference on Internet Studies; 2014 Aug 16-17; Singapore ; 2015.
3. Shukla SH, Poluru L. Webometric analysis and indicators of selected Indian state universities. Information Studies. 2012; 18(2): 79-104.
4. Fan W. Contribution of the institutional repositories of the Chinese Academy of Sciences to the webometric indicators of their home institutions. Scientometrics. 2015; 105(3): 1889-909.
- 5- Orduña-Malea E, López-Cózar ED. The dark side of Open Access in Google and Google Scholar: the case of Latin-American repositories. Scientometrics. 2015; 102(1): 829-46.